

Hoitopääsy perusterveydenhuollossa lokakuussa 2017

Päälöydökset

- Kevästä 2017 hoitopääsy kiireettömälle lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle ei ole valtakunnallisesti heikentynyt.
- Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien terveyskeskuksissa oli lokakuussa 2017 eniten yli kolme kuukautta kestäneitä odotusaikoja.
- Hammaslääkärikäynneistä 17 prosenttia toteutui yli kolmen kuukauden odotuksen jälkeen. Tilanne on huonompi kuin maaliskuussa 2017, jolloin yli kolme kuukautta odotti 10 prosentissa käynneistä.
- YTHS lääkärin kiireettömät sairaanhoidon vastaanotot toteutuivat kolmen kuukauden sisällä.

Terveyskeskuslääkärille pääsy vaihtelee eri maakunnissa

Kiireetön hoitopääsy lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle vaihtelee maakunnittain. Lokakuussa 2017 eniten yli kolme kuukautta kestäneitä odotusaikoja oli Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien alueilla. Edellä mainituissa oli lokakuussa yhteensä yli 300 yli kolme kuukautta kestänyttä käynnin odotusta. Vastaavasti hoitopääsy toteutui hyvin Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa (Kuvio 1.)

Noin 40 prosenttia kiireettömistä lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä toteutui lokakuussa 2017 viikon kuluessa hoidon tarpeen arviosta. Saira- ja terveydenhoitajan kiireettömistä vastaanottokäynneistä 35 prosenttia toteutui kolmen vuorokauden kuluessa.

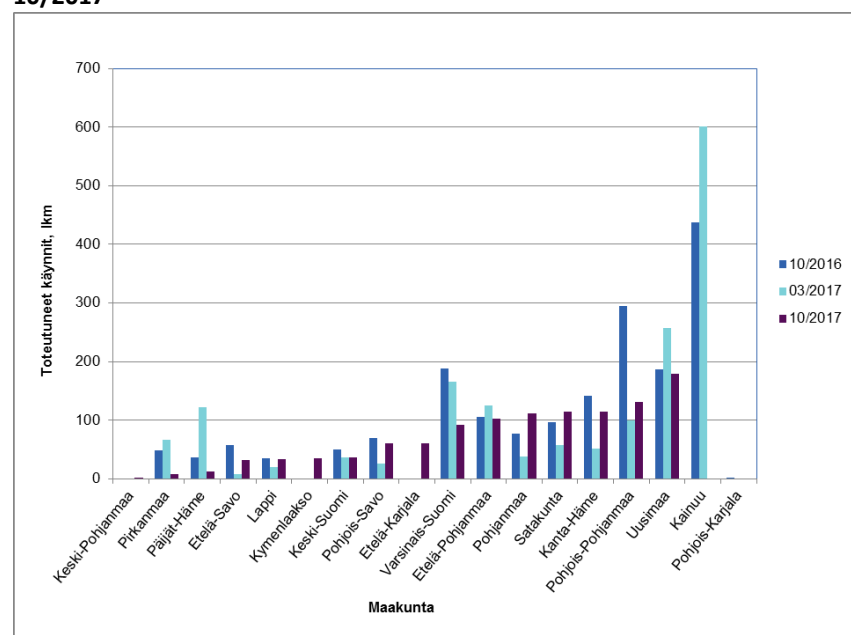
Terveyskeskuksen hammaslääkärille pääsy huononi kevästä 2017

Hammaslääkärille pääsyä odotettiin yli kolme kuukautta 17 prosentissa kaikista toteutuneista hammaslääkärien käynneistä lokakuussa 2017. Tilanne on huonompi kuin maaliskuussa 2017, jolloin noin 10 (9,7) prosenttia käynneistä toteutui yli kolmen kuukauden kuluessa.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön lääkärille pääsi hyvin

Kaikissa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) toimipaikoissa hoitopääsy lääkärille toteutui kolmen kuukauden kuluessa. Hammaslääkärille kiireettömien käyntien odotusajat venyivät seitsemässä prosentissa yli kolmen kuukauden.

Kuvio 1. Yli kolmen kuukauden kuluttua hoidon tarpeen arvioinnista toteutuneet käynnit avosairaanhoidon kiireettömällä lääkärin vastaanotolla, 10/2016, 3/2017 ja 10/2017

Kaisa Mölläri
etunimi.sukunimi@thl.fi

Sanna-Mari Saukkonen
etunimi.sukunimi@thl.fi

Satu Vuorio
etunimi.sukunimi@thl.fi

Tiedonkeruu

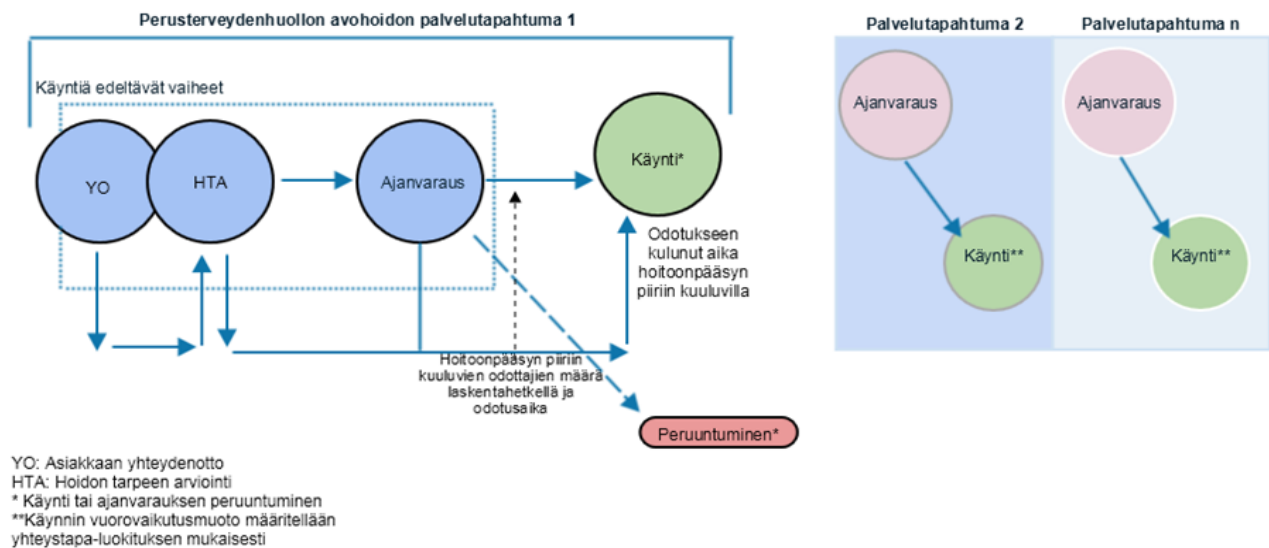
Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot perustuvat terveyskeskusten ja YTHS:n tietojärjestelmistä suoraan poimittaviin perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoihin (Avohilmo).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsytiedoissa tarkastellaan kiireettömien avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon toteutuneiden sairaanhoidon käyntien odotusaikoja (kuvio 2).

Raportointi ei kata jo hoidettavana olevan potilaan kontrollikäyntejä, kiireellistä hoitoa eikä terveydenhoidon käyntejä. Terveyskeskusten kiireettömän hoitoonpääsyn seuranta koskeekin noin 10 prosenttia kaikista terveyskeskusten käynneistä.

Laki hoitoonpääsystä ei koske Ahvenanmaata. Ahvenanmaan tiedot eivät ole mukana hoitoonpääsyn seurannassa.

Kuvio 2. Hoidon saatavuuden seurantapisteet perusterveydenhuollossa

Lokakuussa 2017 perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoja (Avohilmo) hoitoonpääsystä saatiin 92 prosentista terveyskeskuksia ja suun terveydenhuollosta 92 prosenttisesti.

Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) hoitoonpääsytiedot saatiin kattavasti Avohilmosta.

www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/pth

Laatuseloste

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

Tilastotietojen relevanssi

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraportointi sisältää tiedot terveyskeskusten hoitoonpääsyn toteutumisesta määrättyinä ajankohtana. Hoitoonpääsyraportointi käsittää terveyskeskusten terveydenhuoltolain 51§:n mukaisen perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsyn toteutumisen.

Tiedot kerätään perusterveydenhuollon avohoitoa tuottavista terveyskeskuksista. Tietojen keruu on kaksiosainen. Hoitoonpääsyn odotusaikojen toteutumätiedot saadaan perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedoista (Avohilmosta). Yhteydensaantia sekä tietojen julkaisemista koskevat tiedot kerätään erillistiedonkeruuna terveyskeskuksista kerran vuodessa keväällä. Avohilmosta saatavat toteutuneiden käyntien odotusajat raportoidaan aluehallintovirastoittain, maakunnittain sekä terveyskeskus- että toimipaikkatasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa hoitoonpääsyn toteutumisen valvontaa varten tarvittavat tiedot aluehallintovirastoille (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Tiedot ovat myös käytössä terveyskeskusten omavalvonnan ja seurannan välineenä. Lisäksi niitä käytetään maakuntien väliseen arviointiin. Raportin pohjana olevan hoitoilmoitusrekisterin tietosisältöä ja tiedonkeruuta sekä raportointia kehitetään yhteistyössä valvontaviranomaisten, tiedontuottajien ja käyttäjien kanssa.

Tilaston tietojen keruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), tilastolakiin (280/2004), terveydenhuollon valtakunnallisia henkilörekistereistä annettuun lakiin (566/1989) sekä asetukseen terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (1671/1993).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tietojen keruu perustuu terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 51§). THL on terveydenhuollon tilastoviranomainen ja tilastojen ylläpito on THL:n lakisääteinen tehtävä.

Menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten hoitoonpääsy tiedot poimitaan ja raportoidaan pääosin Avohilmo-tiedoista. Osa tiedoista saadaan kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä (välitön yhteydensaanti ja hoitoonpääsyä koskevien tietojen julkaisu). Erilliskysely osoitetaan terveyskeskusten ja YTHS:n johtaville lääkäreille/johtaville hammaslääkäreille. Kyselyn kysymykset on laadittu yhteistyössä valvontaviranomaisten ja STM:n edustajien kanssa.

Avohilmosta poimitut hoitoonpääsy tiedot perustuvat terveydenhuollon julkisista toimintayksiköistä henkilötunnuksella saatuihin hoitoilmoituksiin, jotka kerätään päivittäin avohoitokäynneistä. Julkinen palveluntuottaja on velvollinen toimittamaan tiedot, vaikka palvelu olisi ulkoistettu. Raportilla käytetyt luokitukset sekä tiedonkeruun ohjeet on kuvattu avohoidon Avohilmo-oppaissa sekä THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/avohilmo).

Tietojen kattavuus

Tässä tilastoraportissa raportoidaan Hilmon osarekisteriin Avohilmoon 21.11.2017 mennessä tulleita tietoja. Lokakuussa 2017 Avohilmosta saatavia perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja puuttui 12 terveyskeskuksesta (terveyskeskusten kokonaismäärä 142) viiden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Puuttuvat perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot lokakuussa 2017

	Alue	Maakunta	Terveyskeskus
1.	Etelä-Suomen AVI	Kymenlaakso	Pyhtää
2.	Etelä-Suomen AVI	Kanta-Häme	Riihimäen seudun terveyskeskus
3.	Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Sysmä
4.	Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Raision ja Ruskon yhteistoiminta-alue
5.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Suomi	Jämsän ja Kuhmoisten yhteistoiminta-alue
6.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Suomi	Muurame
7.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokuntien terveyskeskuskuntayhtymä (Kuusiolinna Terveys)
8.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virrat-Ruovesi- yhteistoiminta-alue / Keiturin soite
9.	Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Muhos
10.	Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Puolanka
11.	Lapin AVI	Lappi	Posio
12.	Lapin AVI	Lappi	Salla
	Yhteensä		12 terveyskeskusta

Suun terveydenhuollon osalta hoitopääsytietoja maaliskuussa puuttui 11 terveyskeskuksesta (kokonaismäärä 142) neljän eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Puuttuvat suun terveydenhuollon hoitopääsytiedot lokakuussa 2017

	Alue	Maakunta	Terveyskeskus
1.	Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Järvenpää
2.	Etelä-Suomen AVI	Kymenlaakso	Pyhtää
3.	Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Uudenkaupungin, Kustavin, Pyhärannan, Taivassalon ja Vehmaan yhteistoiminta-alue
4.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Keski-Suomi	Jämsän ja Kuhmoisten yhteistoiminta-alue
5.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Etelä-Pohjanmaa	Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue
6.	Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virrat-Ruovesi -yhteistoiminta-alue (Keiturin soite)
7.	Lapin AVI	Lappi	Kemi
8.	Lapin AVI	Lappi	Kemijärvi
9.	Lapin AVI	Lappi	Keminmaa
10.	Lapin AVI	Lappi	Posio
11.	Lapin AVI	Lappi	Sodankylä
	Yhteensä		11 terveyskeskusta

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot ovat odotusaikojen toteumatietoja, jotka saadaan Avohilmosta. Avohilmosta saatavat tiedot ovat hoidon todelliset ja reaaliaikaiset toteutumiset terveyskeskuksissa.

Kerran vuodessa tehtävä yhteydensaantia ja tietojen julkaisemista koskeva erillistiedonkeruu perustuu terveyskeskusten operaattoriseurannasta saatuihin tietoihin ja johtavien lääkärien/hammaslääkäreiden antamiin vastauksiin.

Tietojen oikeellisuuteen vaikuttaa se, miten oikein ja yhtenevästi ammattilaiset ovat tilastoineet hoitopääsytiedot eri potilastietojärjestelmiin terveyskeskuksissa. Kyselystä saatava tieto on kokonaisarvio koko terveyskeskuksen tilanteesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tiedot raportoidaan maalisi- ja lokakuun tilanteesta. Puuttuvista hoitopääsytiedoista ilmoitetaan terveyskeskuksille ja järjestelmätoimittajille, joita pyydetään samalla korjaamaan aineistossa ilmenneet puutteet. Näin pyritään varmistamaan tietojen kattavuus.

THL tuottaa Avohilmosta saaduista hoitopääsytiedoista myös kuukausittain päivittyvää raportointia verkkopalveluna. Avohilmo-verkkoraportoinnissa on saatavissa hoitopääsytiedot palvelutuottajittain (terveyskeskustaso) ja toimipaikoittain (terveysasemataso). Palveluntuottajataso perustuu terveyskeskusten THL:n toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoitamiin tietoihin. Toimipaikkatieto perustuu terveyskeskusten Sosiaali- ja terveysalan organisaatiorekisteriin (THL – SOTE-organisaatiorekisteri) ilmoitamiin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot julkaistaan THL:n verkkosivuilla kaksi kertaa vuodessa. Tiedot ovat osoitteessa: www.thl.fi/tilastot/hoitopaasy/pth

Tilastojen vertailukelpoisuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytietoja on kerätty terveyskeskuksista vuodesta 2005 lähtien. Tiedonkeruu toteutettiin ensin kokonaisuudessaan kyselytutkimuksena, jonka muoto hieman täsmentyi vuosien aikana.

Vuonna 2014 tiedonkeruuta muutettiin perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa siten, että valtaosa tiedoista tulee suoraan potilastietojärjestelmistä (Avohilmo-tiedot) ja osittain erilliskyselystä. Vuonna 2015 valvontaviranomaisten kanssa sovittiin, että yhteydensaantia terveyskeskuksiin selvittävä erilliskysely toteutetaan kerran vuodessa.

Tiedonkeruutavan muutos kaksi kertaa vuodessa keräystä erilliskyselystä suoraan potilastietojärjestelmistä tapahtuvaan reaaliaikaiseen tiedonkeräykseen vaikuttaa tietojen vertailtavuuteen. Vuodesta 2014 alkaen Avohilmon kautta saatuja hoitopääsytietoja ei voi verrata aiempiin kyselyillä saatuihin tietoihin.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitopääsytietojen raportointi sisältää määräaikaan mennessä saadut reaaliaikaiset Avohilmo-tiedot sekä erilliskyselyn vastaukset terveyskeskuksista. Hoitopääsytietojen raportit julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja joulukuussa THL:n verkkosivuilla. Hoitopääsytiedot lähetetään ennen julkaisua valvontaviranomaisille.

Lokakuun 2017 perusterveydenhuollon hoitopääsyraportin erityispiirteet

Avohilmon hoitopääsytietojen saamisessa on edelleen ongelmia. Tietojen saannin esteenä ovat terveyskeskusten ulkoistukset yksityiselle toimijalle, jolloin toimipaikkarekisteritiedot eivät ole päivittyneet. Kevään tietoihin verrattuna on myös tapahtunut terveyskeskusten ja kuntayhtymien organisaatiomuutoksia, josta johtuen tiedot ovat puutteellisia.

Palveluntuottajat ovat myös päivittäneet potilastietojärjestelmiään tai vaihtaneet toiseen järjestelmään. Tiedonkeruussa on nähtävissä näissä palveluntuottajien tiedoissa puutteita. THL on ollut yhteydessä asiasta sekä yksittäisiin terveyskeskuksiin että potilastietojärjestelmien edustajiin.

YTHS:n hoitopääsytiedot ovat korjaantuneet viime keväästä. Lokakuussa on saatu kattavasti Avohilmon hoitopääsytiedot eri YTHS:n toimipaikoista sekä perusterveydenhuollosta että suun terveydenhuollosta. Hoitopääsyraporteilta tiedot löytyvät palvelumuodosta opiskeluterveydenhuolto.

Avohilmosta saatavat hoitopääsytiedot perustuvat asiakkaan/potilaan yhteydenottoon uuden ongelman vuoksi, ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin sekä sen perusteella tapahtuneeseen lääkärin/hammaslääkärin tai sairaanhoitajan/ terveydenhoitajan/ suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Raportointiin on otettu mukaan vain ei-kiireellinen sairaanhoidollinen lääkärin/hammaslääkärin tai hoitajan käynti ja siitä aiemmin tehty hoidon tarpeen arviointi. Raportoinnissa näkyvä 0-päivää hoitoa odottaneiden tieto vastaa osin todellista hoitopääsytoteutumista, osin on kyse haasteista hoidon tarpeen arvioinnin kirjaamisesta ja kirjausten yhdistymisestä käyntikirjausten tietoihin. Perusterveydenhuollon hoitopääsyt seuranta-asteet on tarkemmin kuvattu tilastoraportin (THL 47/2017) kuviossa 2.